

SOSYAL FOBİ (TOPLUMSAL KAYGI BOZUKLUĞU)

42.

BÖLÜM

Yüksel Sümeyra KARAGÖZ¹

GİRİŞ

Birçok kişi, diğer insanların incelemesi altında olduğu sosyal ortamlarda kaygı hisseder. Bu sosyal kaygılar, sosyal durumlara uyum sağlayıcıdır (1). Sosyal fobi (SF, bir diğer deyişle toplumsal kaygı bozukluğu) ise kişinin başkaları tarafından değerlendirileceği bir veya birden çok toplumsal durumda belirgin korkma ve kaygı duyması ve bu durumlardan kaçınması ile karakterizedir. Kişi aşağılanacağı, utanç duyacağı ya da gülünç duruma düşme gibi olumsuz olarak değerlendirileceği bir davranış göstermekten ya da bu durumlar ile ilgili kaygı duyduğuna ilişkin belirtiler göstermekten korkar (2). SF akademik olarak geri kalmaya, ekonomik olarak başkalarına bağımlı olmaya, iş alanında beklenen verimi gösterememeye, sosyal olarak yetersizliğe ve yaşam kalitesinde azalmaya yol açan bir bozukluktur (3,4). Bunun yanı sıra günlük yaşamın temelini oluşturan aile ve akran ilişkilerini de büyük oranda etkilemektedir (5).

TARİHÇE

Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı-I (DSM-I) ve DSM-II'de, psikanalitik kuramda öne sürülen, *fobilerin ortaya çıkmasında kabul edilmek istenmeyen içgüdüsel dürtülerin olması* varsayımı ile tüm fobiler tek bir başlık altında toplanmıştır (6,7). Sosyal fobi tanı kriterleri, ilk kez DSM-III'te tanımlanmış olup DSM-III-R'de kişinin başka kişiler tarafından değerlendirileceği *bir veya birden çok* durumda sürekli ve gerçeğe uygun olmayan korku duyma ve bu durumdan kaçın-

ma olarak ifade edilmiştir (8,9). Daha sonra yayınlanan DSM-IV'te ise bireyin kızarma, çarpıntı, terleme ve titreme gibi kaygının sebep olduğu fiziksel belirtileri göstermekten korkması koşulu eklenmiştir (10). DSM-5'te ise SF teriminin yerini *toplumsal kaygı bozukluğu* almıştır. Tanı kategorisinde isme ilişkin değişikliğin sebebi sosyal koşullarla ilgili olarak yaşanan kaygıyı daha iyi ifade etmesi olarak belirtilmiştir (2). Daha önceki basımlarda yer alan “sosyal ortamlarda yaşanan kaygı ve korkunun fazla ve yersiz olduğuna ilişkin düşünce” kriterine DSM-5'te yer verilmemiştir. Ayrıca, SF tanı kategorisinde yer alan belirleyiciyle ilgili bir değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle “genelleşmiş” belirleyicisinin yerine, “yalnızca eylem gerçekleştirme sırasında” belirleyicisi eklenerek, varsa bu belirleyicinin belirtilmesi istenmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanan Uluslararası Hastalıkların Sınıflandırılması'nın dokuzuncu basımında (ICD-9) SF, fobik sendromlar içinde tanımlanırken, sosyal fobi tanısına ICD-10'da yer verilmiştir (11,12). Sosyal fobi tanı kriterleri; ICD-10 ve DSM-IV'te birbirine benzemektedir.

EPİDEMİYOLOJİ

Sosyal fobi; yaygın, kronik, yeti yitimine sebep olabilen bir anksiyete bozukluğudur. Depresyon, özgül fobiler ve madde kötüye kullanımından sonra en sık görülen bozukluklardandır (13,14). Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşam boyu prevalansı yaklaşık %13 olup 12 aylık görülme sıklığı

¹ Uzman Doktor, SBÜ Erzurum Şehir Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, drsumeyrakaragoz@yahoo.com, ORCID iD: 0000-0002-7788-5711

SONUÇ

Sonuç olarak, sosyal fobi çocukluk çağında başlayabilen, tedaviye başvurunun geç olduğu, kişinin aile, sosyal, akademik yaşantısını olumsuz etkileyebilen, tedavisinde farmakoterapi ve terapötik müdahalelerin yer aldığı bir bozukluktur.

KAYNAKÇA

- Schneier FR, Blanco C, Antia SX et al. The social anxiety spectrum. *Psychiatr Clin N Am*. 2002;25:757-774.
- APA. Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders (DSM-V). Washington DC: American Psychiatric Association Pub; 2013.
- Lipsitz JD, Schneier FR. Social Phobia. *Pharmacoeconomics*. 2000;18(1):23-32.
- Slade T, Johnston A, Oakley Browne MA, Andrews G, Whiteford H. 2007 National Survey of Mental Health and Wellbeing: methods and key findings. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*. 2009;43(7):594-605.
- Wittchen HU, Fuetsch M, Sonntag H, Müller N, Liebowitz M. Disability and quality of life in pure and comorbid social phobia-Findings from a controlled study. *European Psychiatry*. 1999;14(3):118-131.
- APA. Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders (DSM-I). Washington DC: American Psychiatric Association Pub; 1952.
- APA. Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders (DSM-II). Washington DC: American Psychiatric Association Pub; 1968.
- APA. Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders (DSM-III). Washington DC: American Psychiatric Association Pub; 1980.
- APA. Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders (DSM-III-R). Washington DC: American Psychiatric Association Pub; 1987.
- APA. Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders (DSM-IV). Washington DC: American Psychiatric Association Pub; 1994.
- World Health Organization. International Classification Of Disease, 9th Revision. *Weekly Epidemiological Record*. 1988.
- World Health Organization. The ICD-10 classification of mental and behavioural disorders: clinical descriptions and diagnostic guidelines. Geneva: World Health Organization; 1992.
- Kessler RC, Berglund P, Demler O, Jin R., Merikangas KR, Walters EE. Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Arch Gen Psychiatry*. 2005;62(6):593-602.
- Memik NÇ, Yildiz, Tural Ü, Ağaoğlu B. Sosyal Fobinin Yaygınlığı: Bir Gözden Geçirme. *Nöropsikiyatri Arşivi*. 2011;48(1).
- Besdo K, Bittner A, Pine DS et al. Incidence of social anxiety disorder and the consistent risk for secondary depression in the first three decades of life. *Arch Gen Psychiatry*. 2007;64(8):903-912.
- Ruscio AM, Brown TA, Chiu WT, Sareen J, Stein MB, Kessler RC. Social fears and social phobia in the USA: results from the National Comorbidity Survey Replication. *Psychological medicine*. 2008;38(1):15-28.
- Akdemir A, Cinemre B. Sosyal fobi: Epidemiyoloji, eşlik eden hastalıklar, klinik gidiş, prognoz. *3P Dergisi*. 1996;4:11-17.
- Öztürk M, Sayar K, Uğurad I, Tüzün Ü. Sosyal fobisi olan çocukların annelerinde sosyal fobi yaygınlığı. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*. 2005;15:60-64.
- Sevinç L, Şahin M, Yüksel N. Sosyal fobi ve çekingen kişilik bozukluğu: Sosyal fobili bir grup hata üzerinde kavramsal bir tartışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 1998;9:38-42.
- Gabbard GO. *Psychodynamic Psychiatry in Clinical Practice*. Washington: APP Inc; 1994.
- Gabbard GO. Psychodynamics of panic disorder and social phobia. *Bull Menninger Clin*, 1992;56(2):3-13.
- Cloitre MT, Shear MK. Social Phobia: Psychodynamic perspectives. In Stein MB editor. Washington: APP Inc, 1994; p.163-187.
- Dilbaz N. Sosyal fobi. *Psikiyatri Dünyası*. 1997;1(1):18-24.
- Davidson JRT, Huges DL, George LK. The epidemiology of social phobia: Findings From the Duke Epidemiological Catchment Area Study. *Psychol Med*. 1993;23:709-718.
- Kendler KS, Neale MC, Kessler RC et al. The genetic epidemiology of phobias in women: The interrelations of agoraphobia, social phobia, situational phobia. *Arch Gen Psych*. 1992;49:273-281.
- Fyer AJ, Mannuzza SA, Chapman TF. A direct interview family study of social phobia. *Arch Gen Psychiatry*. 1991;50:286-293.
- Lieb R, Wittchen HU, Höfler M, Fuetsch M, Stein MB, Merikangas, KR. Parental psychopathology, parenting styles, and the risk of social phobia in offspring: a prospective-longitudinal community study. *Arch Gen Psychiatry*. 2000;57(9):859-866.
- Biederman J, Rosenbaum JF, Hirshfeld DR et al. Psychiatric correlates of behavioral inhibition in young children of parents with and without psychiatric disorders. *Arch Gen Psychiatry*. 1990;47: 21-26.
- Rosenbaum JF, Biederman J, Hirshfeld DR et al. Behavioral inhibition in children: a possible precursor to panic disorder or social phobia. *J Clin Psychiatry*. 1991a;52(11):5-9.
- Birbaumer N, Grodd W, Diedrich O et al. fMRI reveals amygdala activation to human faces in social phobics. *Neuroreport*. 1998;9:1223-1226.
- Tiihonen J, Kuikka J, Bergstrom K et al. Dopamine reuptake site densities in patients with social phobia. *Am J Psychiatry*. 1997;154: 239-242.
- Schneier FR, Liebowitz MR, Abi-Dargham A et al. Low dopamine D2 receptor binding potential in social phobia. *Am J Psychiatry*, 2000;157: 457-459.
- Amerikan Psikiyatri Birliği, Ruhsal bozuklukların tanısı ve sayımsal el kitabı beşinci baskı. Köroğlu E. Editör, Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 2013; s. 41-51.
- Beidel DC, Turner SM. *Shy children, phobic adults: Nature and treatment of social anxiety disorder*. Washington, DC: American Psychological Association Pub; 2007.

35. Albano AM, Marten PA, Holt CS, Heimberg RG, Barlow DH. Cognitive-behavioral group treatment for social phobia in adolescents: A preliminary study. *Journal of Nervous and Mental Disease*. 1995.
36. Noyan H, Sertel-Berk Ö. Ergenlerde Sosyal Fobi, İç Ve Dışa Dönük Kişilik Özellikleri Ve Okul Başarı Durumu. *Studies in Psychology*. 2007;27:31-50.
37. White SW, Oswald D, Ollendick T, Scahill L. Anxiety in children and adolescents with autism spectrum disorders. *Clinical psychology review*. 2009;29(3):216-229.
38. Lopes VM, Albano AM. Pediatric social phobia. New-york: In *Pediatric Anxiety Disorders Humana Press*, 2013; 9 p.1-112.
39. Lewinsohn PM, Holm-Denoma, JM, Small JW, Seeley JR, Joiner Jr, TE. Separation anxiety disorder in childhood as a risk factor for future mental illness. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2008;47(5):548-555.
40. Karacan E, Şenol S, Şener. Çocukluk ve ergenlik çağında sosyal fobi. *3P Dergisi*. 1996;4:28-34.
41. Stein, MB, Kean YM. Disability and quality of life in social phobia: epidemiologic findings. *Am J of Psychiatry*. 2000;157(10):1606-1613.
42. Bayramkaya E, Toros F, Özge C. Ergenlerde Sosyal Fobi ile Depresyon, Öz kavram, Sigara Alışkanlığı arasındaki ilişki. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*. 2005;15:165-173.
43. Sonntag H, Wittchen HU, Höfler M, Kessler RC, Stein MB. Are social fears and DSM-IV social anxiety disorder associated with smoking and nicotine dependence in adolescents and young adults? *European Psychiatry*. 2000;15(1):67-74.
44. Fang A, Hofmann SG. Relationship between social anxiety disorder and body dysmorphic disorder. *Clinical psychology review*. 2010;30(8):1040-1048.
45. Kendall PC. *Coping Cat Workbook*. Workbook Pub; 2006.
46. Shortt AL, Barrett PM, Fox TL. Evaluating the FRIENDS program: A cognitive-behavioral group treatment for anxious children and their parents. *Journal of clinical child psychology*. 2001;30(4):525-535.
47. Sorias O. Korku avcısı: Anksiyete bozukluğu olan çocuklar için bilişsel davranışçı terapi rehberi. İzmir: Ege Üniversitesi yayınları; 2013.
48. Cunha M, Gouveia JP, do Céu Salvador M. Social fears in adolescence: The social anxiety and avoidance scale for adolescents. *European Psychologist*. 2008;13(3):197-213.
49. Walkup JT, Albano AM, Piacentini J et al. Cognitive behavioral therapy, sertraline, or a combination in childhood anxiety. *N Engl J Med*. 2008;359(26):2753-2766.
50. Velting ON, Setzer NJ, Albano AM. Update and advances in assessment and cognitive-behavioral treatment of anxiety disorders in children and adolescents. *Professional Psychology: Research and Practice*. 2004;35:42-54.
51. Beidel DC, Turner SM, Sallee FR, Ammerman RT, Crosby LA, Pathak S. SET-C versus fluoxetine in the treatment of childhood social phobia. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2007;46(12): 1622-1632.
52. Piacentini J, Bennett S, Compton SN et al. 24- and 36-week outcomes for the Child/Adolescent Anxiety Multimodal Study (CAMS). *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2014;53:297-310.
53. Ginsburg GS, Becker EM, Keeton CP et al. Naturalistic follow-up of youths treated for pediatric anxiety disorders. *JAMA Psychiatry*. 2014;71(3):310-318.
54. Zgierska A, Rabago D, Chawla N, Kushner K, Koehler R, Marlatt A. Mindfulness meditation for substance use disorders: a systematic review. *Subst Abuse*. 2009;30(4):266-94.
55. Kim YW, Lee SH, Choi TK et al. Effectiveness of mindfulness-based cognitive therapy as an adjuvant to pharmacotherapy in patients with panic disorder or generalized anxiety disorder. *Depress Anxiety*. 2009;26(7):601-606.
56. Hoge EA, Bui E, Marques L et al. Randomized controlled trial of mindfulness meditation for generalized anxiety disorder: effects on anxiety and stress reactivity. *J Clin Psychiatry*. 2013;74(8):786-792.
57. Koszycki D, Bengner M, Shlik J, Bradwejn J. Randomized trial of a meditation-based stress reduction program and cognitive behavior therapy in generalized social anxiety disorder. *Behav Res Ther*. 2007;45(10):2518-2526.
58. Jazaieri H, Goldin PR, Werner K, Ziv M, Gross JJ. A randomized trial of MBSR versus aerobic exercise for social anxiety disorder. *J Clin Psychol*. 2012;68(7):715-731.
59. Bögels SM, Sijbers GFVM, Voncken M. Mindfulness and task concentration training for social phobia: A pilot study. *J Cogn Psychother*. 2006;20(1):33-44.
60. Cassin SE, Rector NA. Mindfulness and the attenuation of post-event processing in social phobia: an experimental investigation. *Cogn Behav Ther*. 2011; 40(4):267-278.
61. Hooper N, Davies N, Davies L, McHugh L. Comparing thought suppression and mindfulness as coping techniques for spider fear. *Conscious Cogn*. 2011; 20(4):1824-1830.
62. Völlestad J, Sivertsen B, Nielsen GH. Mindfulness-based stress reduction for patients with anxiety disorders: evaluation in a randomized controlled trial. *Behav Res Ther*. 2011;49(4):281-288.
63. Arch JJ, Ayers CR, Baker A, Almklov E, Dean DJ, Craske MG. Randomized clinical trial of adapted mindfulness-based stress reduction versus group cognitive behavioral therapy for heterogeneous anxiety disorders. *Behav Res Ther*. 2013;51(4):185-196.
64. Kocovski NL, Fleming JE, Hawley LL, Huta V, Antony MM. Mindfulness and acceptance-based group therapy versus traditional cognitive behavioral group therapy for social anxiety disorder: A randomized controlled trial. *Behav Res Ther*. 2013;51(12):889-898.
65. Catani C, Kohiladevy M, Ruf M, Schauer E, Elbert T, Neuner F. Treating children traumatized by war and Tsunami: a comparison between exposure therapy and meditation-relaxation in North East Sri Lanka. *BMC psychiatry*. 2009;9:22.
66. Liehr P, Diaz N. A pilot study examining the effect of mindfulness on depression and anxiety for minority children. *Arch Psychiatr Nurs*. 2010; 24(1):69-71.
67. Birmaher B, Axelson DA, Monk K et al. Fluoxetine for the treatment of childhood anxiety disorders. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2003;42(4):415-423.
68. Research Units on Pediatric Psychopharmacology Anxiety Study Group. Fluvoxamine for the treatment of anxiety disorders in children and adolescents. *N Engl J Med*. 2001;344(17):1279-1285.

69. Wagner KD, Berard R, Stein MB et al. A multicenter, randomized, double-blind, placebo-controlled trial of paroxetine in children and adolescents with social anxiety disorder. *Arch Gen Psychiatry*. 2004;61(11):1153-62.
70. March JS, Entusah AR, Rynn M, Albano AM, Tourian KA. A randomized controlled trial of venlafaxine ER versus placebo in pediatric social anxiety disorder. *Biol Psychiatry*. 2007;62(10):1149-1154.
71. Graae F, Milner J, Rizzotto L, Klein RG. Clonazepam in childhood anxiety disorders. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 1994; 33(3):372-376.
72. Geller D, Donnelly C, Lopez F et al. Atomoxetine treatment for pediatric patients with attention-deficit/hyperactivity disorder with comorbid anxiety disorder. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2007;46(9):1119-1127.
73. Kessler, RC, Stein MB, Berglund P. Social phobia subtypes in the National Comorbidity Survey. *American Journal of Psychiatry*. 1998;155(5):613-619.
74. Angst J, Degonda M, Ernst C. The Zurich Study: XV. Suicide attempts in a cohort from age 20 to 30. *European archives of psychiatry and clinical neuroscience*. 1992;242(2-3):135-141.